

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

**Střední průmyslová škola strojnická Olomouc,
tř.17. listopadu 49**

**Výukový materiál zpracovaný v rámci projektu
„Výuka moderně“**

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0205

Šablona: III/2 Český jazyk, umění a kultura

Sada: 3

Číslo materiálu v sadě: 4

**Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem
České republiky**

Název: **Zájmena I**

Jméno autora: Mgr. Marta Skopalíková

Předmět: Český jazyk, kultura a umění

Jazyk: čeština

Klíčová slova:

zájmena

druhy a mluvnické kategorie zájmen

příbuzné jazyky

normativní příručky a odborné publikace

Cílová skupina: žák 16 – 19 let

Stupeň a typ vzdělání: 3. ročník, střední odborné

Typ interakce: kombinovaná

Druh výukového zdroje: Výklad

Pracovní list

Očekávaný výstup:

Žák si zopakuje a systematizuje dosavadní teoretické znalosti učiva. Rozpozná jednotlivé tvary zájmen v textech různého charakteru. Dokáže pracovat s normativní příručkou nebo odbornou publikací, orientuje se v nich podle obsahu nebo rejstříku. Využije znalostí cizích jazyků a porovná tvary vybraných zájmen v jednotlivých jazycích. Zařadí základní evropské jazyky do soustavy jazyků.

Metodický list/anotace

Digitální učební materiál je tvořen teoretickou výkladovou částí, která zpracovává definici, druhy a mluvnické kategorie zájmen. Cílem této části je systematizovat a zopakovat učivo. Žáci si zopakují dosavadní znalosti získané na základní škole, pro upevnění učiva pracují s normativní příručkou nebo odbornou publikací, popř. s elektronickými zdroji informací. Druhá část DUM má motivační charakter a je určena k procvičení probíraného učiva. Ve 2. úkolu žáci využijí cizojazyčných znalostí, na základě srovnání tvarů zájmen si uvědomí podobnost v hláskosloví a slovní zásobě příbuzných jazyků. Vyučující zopakuje s žáky dělení jazyků, zaměří se na jazyky evropské.

Vytvořeno: 11. 09. 2012

Výklad

Zájmena

1. Definice a mluvnické kategorie

Zájmena jsou mluvnický druh, který odkazuje na přídavná nebo podstatná jména nebo je zastupuje. Zájmena řadíme k ohebným slovním druhům, z mluvnických kategorií u nich určíme pád, číslo a rod. Užití zájmen se řídí jednak gramatickými, jednak stylistickými pravidly. Za stylistický nedostatek je v písemném projevu považována stylistická anafora - příliš časté a nadbytečné užití ukazovacích zájmen (ti, tento, tato atd.)

Z hlediska větné stavby plní zájmena funkci

- **podmětu vyjádřeného** (Na oslavu přišli všichni.)
- **podmětu nevyjádřeného** (Proč jsi taky nepřišel?)
- **přívlastku shodného** (Byl to taková vydařená akce.).

2. Druhy zájmen

- **Podle významu rozlišujeme zájmena:**

osobní (já, ty, on, ona, ono, my, vy, oni, ony, ona, *zvrtné se, si*)

přívlastňovací (můj, tvůj, svůj, náš, váš, jeho, její, jejich)

ukazovací (ten, ta, to, takový, tento, tehle, onen, takový, týž, tentýž, sám)

tázací (kdo, co, jaký, který, čím)

vztažná (kdo, co, jaký, který, čím, jenž)

neurčitá (někdo, něco, nějaký, některý, něčí, leckdo, leckterý, leccos, kdokoliv, ledakdo, kdosi, cosí, cokoli, čísi, každý, všechen, ...)

záporná (nikdo, nic, nijaký, ničím, žádný)

- **Podle rodu rozlišujeme zájmena**

bezrodá (já, ty, my, vy, se)

rodová (on, ona, ono, můj, moje, ...)

3. Skloňování zájmen

- **zájmenné** (podle vzoru ten, náš)
- **adjektivní** (mladý, jarní)
- **nesklonné** (jeho, jejich)
 - **zájmena rodová** (vlastní skloňování)

Pracovní list

1. V tabulce najděte a vyškrtejte všechna zájmena. Mohou se vyskytnout ve všech pádech. Ze zbylých písmen přečtěte latinský výraz pro tento slovní druh.

p	k	d	o	s	i	č	í	v	y
v	š	e	c	h	e	n	r	t	i
c	o	o	n	a	o	j	e	n	ž
j	a	k	ý	s	i	n	t	á	ž
n	i	c	o	j	e	h	o	s	i
t	u	t	é	ž	j	i	m	t	y
j	e	ž	n	a	š	e	m	t	i
m	n	e	l	e	d	a	č	í	n
s	e	a	k	a	ž	d	ý	t	o

2. Srovnajte jazykovou podobu zájmen v češtině s jinými jazyky. Podle svých schopností přiřadte cizojazyčné výrazy k českým názvům a určete cizí jazyk. Všimněte si hláskové podobnosti příbuzných jazyků.

můj					ona		notre		
		nostra		ty			mein		nič
suo						nothing			sein
		moj		naše				nichts	
	lei					ona			
niente			your					lella	
sie			elle		my		naše		rien
unsere		jeho		nic				she	
	mio		our			mon			son

Řešení

1. Vyhledávání zájmen

p	k	d	o	s	i	č	í	v	y
v	š	e	c	h	e	n	r	t	i
c	o	o	n	a	o	j	e	n	ž
j	a	k	ý	s	i	n	t	á	ž
n	i	c	o	j	e	h	o	s	i
t	u	t	é	ž	j	i	m	t	y
j	e	ž	n	a	š	e	i	t	i
m	n	e	l	e	d	a	č	í	n
s	e	a	k	a	ž	d	ý	t	o

Latinský název zní **pronomina**.

2. Porovnání názvů zájmen v češtině a jiných jazycích

čj	nj	anj	ital.	franc.	slovenština
Můj	mein	my	mio	mon	moj
Ona	sie	she	lei, lella	elle	ona
Jeho	sein	your	suo	son	jeho
Naše	unsere	our	nostra	notre	naše
Nic	nichts	nothing	niente	rien	nič

Slovanské jazyky: čeština, slovenština

Germánské jazyky: němčina, angličtina

Románské jazyky: italština, francouzština

Doporučená studijní literatura:

B. Havránek, A. Jedlička: Stručná mluvnice česká

D. MAŠKOVÁ: Český jazyk - edice MATURITA

O. Mužíková: Odmaturuj z českého jazyka

Ivo Martinec, Jana Marie Tušková, Ludmila Zimová: Mluvnice českého jazyka pro střední školy

Použité zdroje:

MUŽÍKOVÁ, Olga, Barbora MARKVARTOVÁ, Lenka KLUSÁČKOVÁ a Eleonora JEŘÁBKOVÁ. *Odmaturuj z českého jazyka*. 2. vyd. Brno: Didaktis spol. s r. o., 2002. ISBN 80-86285-36-7.

BIČÍKOVÁ, Vladimíra, Zdeněk TOPIL a Šafránek FRANTIŠEK. *Český jazyk 9 - pracovní sešit*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Tobias, 2003. ISBN 80-7311-018-0.